

Ευτύχης Μπιτσάκης

Η προσπάθεια εκμετάλλευσης των επιστημών από την Ιεραρχία

Στο προηγούμενο τεύχος της *Ουτοπίας*, σε σημείωμα σχετικό με τη διαμάχη Ιεραρχίας και Κυβέρνησης, είχα επισημάνει ότι υπό την αιγίδα του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στο ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος διεθνές Συνέδριο με θέμα: *Η έκφραση της Ορθοδόξου Χριστιανικής πίστωσης στην πρόκληση των θετικών επιστημών στο κατώφλι του 21ου αιώνα*. Στο Συνέδριο μετείχαν δεκάδες επιστήμονες από ελληνικά πανεπιστήμια καθώς και από πανεπιστήμια των ΗΠΑ, της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας, της Σουηδίας, της Ελβετίας και της Γιουγκοσλαβίας. Οι εισηγήσεις κυμαίνονταν από καθαρά θεολογικά έως καθαρά επιστημονικά θέματα, μέχρι απολογητικά, που αποσκοπούσαν να στηρίζουν τη θρησκεία σε επιστημονικά δεδομένα. Στα πλαίσια του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκε προσκλήνυμα στον Άγιο Νεκτάριο στην Αίγινα, καθώς και εκκλησιασμός χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου. Η εναρκτήρια τελετή πλαισιώθηκε από τη χορωδία των «Μαϊστόρων της Ψαλτικής Τέχνης».

Δε θα ήταν ίσως χωρίς ενδιαφέρον ένας σύντομος σχολιασμός της προσπάθειας οικειοποίησης της επιστήμης στα πλαίσια της συνολικότερης στρατηγικής της Ιεραρχίας για ιδεολογική ηγεμονία.

Στο προηγούμενο σημείωμα είχα υποστηρίξει ότι η διαμάχη Ιεραρχίας-Κυβέρνησης δεν αφορά κυρίως το θέμα των ταυτοτήτων ή το οικονομικό (εκκλησιαστική περιουσία, μισθοί, συντάξεις, νοσήλεια). Η

σύγκρουση είναι γενικότερη και εστιάζεται, χωρίς αυτό να ομολογείται ρητά, στο ερώτημα: ποιος θα είναι ο ρόλος της Εκκλησίας σε μια Ελλάδα η οποία αναπόφευκτα θα προχωρήσει σε κάποια μορφή αστικού εκσυγχρονισμού; Πράγματι, ο αστικός εκσυγχρονισμός υπονομεύει τη θρησκευτική κοσμοαντίληψη. Στο επίπεδο των θεσμών, οδηγεί στο χωρισμό της Εκκλησίας από το Κράτος. Η Ιεραρχία μάχεται σήμερα όχι μόνο να διατηρήσει τα κεκτημένα, αλλά και να επεκτείνει και να εξασφαλίσει την ιδεολογική ηγεμονία της σε βάρος του αστικού ορθολογισμού και της μαρξιστικής κοσμοαντίληψης.

Έτσι, διά στόματος Χριστόδουλου και όχι μόνον, η Ιεραρχία επιτίθεται εναντίον του λαϊκού κράτους, των διανοουμένων, των ορθολογιστών και των «φωταδιστών», βλέπει στα πρόσωπά τους εχθρούς του έθνους, σατανάδες, βλάσφημους κληρονόμους του διαφωτισμού, όργανα του διαβόλου κ.λπ. κ.λπ. Την ίδια στιγμή όμως οι ιδεολόγοι αυτού του θρησκευτικού φονταμενταλισμού βρίσκονται παγιδευμένοι σε μια άλυτη αντίφαση: Η Εκκλησία, από τότε που έγινε θεσμός, από την εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι την Τουρκοκρατία, και από συστάσεως ελληνικού Κράτους, στήριξε πάντα την κοσμική εξουσία με το κύρος της υπερβατικής εξουσίας της, καθώς και με λιγότερο «πνευματικά» μέσα. Αλλά ο επιχειρούμενος αστικός εκσυγχρονισμός στην εποχή της παγκοσμιοποίησης του κεφαλαίου και του χυδαίου αστικού

υλισμού υπονομεύει τα θεμέλια της πίστης. Αγώνας λοιπόν εναντίον οποιασδήποτε μορφής ορθολογισμού και ταυτόχρονα αρχιεπισκοπικές ευλογίες της παγκοσμιοποίησης και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Κατά τον κ. Χριστόδουλο: «Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η αναπτυξιακή διαδικασία μάς βρίσκουν σύμφωνους. Δεν είμαστε εναντίον της ανάπτυξης και της προόδου. Χαιρόμαστε για τις πρωτοβουλίες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας», κ.λπ. κ.λπ. Ωστε: και Θεόν και Μαμωνάν!

Η ελληνική εκκλησία ήταν πάντα μέτοχος της εξουσίας. Τώρα βλέπει να κλονίζονται τα θεμέλια της συμμαχίας. Αμυνόμενη συνεπώς, ταυτίζει για χιλιοστή φορά το ελληνικό έθνος με την ορθοδοξία, και επιχειρεί να στηρίξει την πίστη όχι μόνο στη θεολογική παράδοση, αλλά και στα δεδομένα των φυσικών επιστημών. Αλλά εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι το εγχείρημα δεν είναι νέο. Η εποχή που οι εργάτες των φυσικών επιστημών αφορίζονταν από την Εκκλησία και το Πατριαρχείο έχει περάσει. Τώρα, στις δύσκολες στιγμές για το «Έθνος» και την Εκκλησία, η Επιστήμη καλείται να μετάσχει στη μάχη εναντίον των προοδευτικών δυνάμεων.

Στη χώρα μας βασικό ρόλο στη μάχη εναντίον της Αριστεράς, εναντίον του υλισμού και υπέρ του θρησκευτικού μυστικισμού, έπαιξε παλαιότερα η *Χριστιανική Ένωση Επιστημόνων*, το περιοδικό *Ακτίνες* και διάφορες παραθρησκευτικές οργανώσεις. Η δραστηριότητα αυτών των οργανώσεων και των εντύπων συνεχίστηκε και μετά τη Χούντα —ο κ. Χριστόδουλος, εξάλλου, μετείχε σ' αυτή την παραθρησκευτική δραστηριότητα. (Μεταξύ άλλων, το 1975 εξέδωσε φυλλάδια στις εκδόσεις *Χρυσολπηγή*). Αλλά ας επανέλθουμε στα περί επιστήμης και θρησκείας.

Με την απελευθέρωση (1944) το αστικό καθεστώς και οι θεσμοί του είχαν κυριολεκτικά αποσπασθεί. Την υλική καταστολή της Αριστεράς την ανέλαβε το ανασυγκροτούμενο Κράτος με τη βοήθεια και την εποπτεία των Άγγλων και (κατόπιν) των Αμερικάνων. Στην ιδεολογική μάχη εναντίον της Αριστεράς συνέβαλαν, πέρα από την Εκκλησία, και οι διάφορες οργανώσεις, με πρώτη τη *Χριστιανική Ένωση Επιστημόνων*. Η Ένωση αυτή, στις απαρχές του μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου (1946), εδημοσίευσε ένα απολογητικό-αντικομμουνιστικό κείμενο στο οποίο, με δάνεια και τετριμμένα επιχειρήματα ή και με απλούς αφορισμούς, επιχειρούσε να στηρίξει την πίστη στα δεδομένα των φυσικών επιστημών. Στο τέλος του τόμου επεσύνανε μία *Δήλωση*, την οποία υπέγραψαν 181 πανεπιστημιακοί και διανοούμενοι, κατά την οποία το μέλλον της ανθρωπότητας θα έπρεπε να θεμελιωθεί στη χριστιανική πίστη και ηθική. Αργότερα, τρία χρόνια πριν από την επιβολή της δικτατορίας, με πρωτοβουλία της Φρειδερίκης και του περιβαλλοντός της, πραγματοποιήθηκε η λεγόμενη *Συνάντηση των Αθηνών* (Ιούνιος 1964). Οργανωτής ήταν το *Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα* και προσκεκλημένοι διαπρεπείς επιστήμονες όπως ο Adrian, ο Finley, ο Heisenberg, ο Tiselius και ο Yukawa. Πρωτεργάτης, ο Ι. Θεοδωρακόπουλος. Ένας από τους στόχους αυτής της συνάντησης ήταν και η αναίρεση του υλισμού, με βάση αυθαίρετες ερμηνείες των φυσικών επιστημών. Τέλος η αλήθεια του μνήμης Φρειδερίκη επεχείρησε να δημιουργήσει στο *Δημόκριτο* ένα κέντρο Φυσικών Επιστημών και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, με προφανείς σκοπούς, αλλά η προσπάθεια δεν καρποφόρησε.

Το πρόσφατο *Συνέδριο* υπό την αιγίδα του Αρχιεπισκόπου εντάσσεται στη μακρά

προσπάθεια των συντηρητικών δυνάμεων και της ηγεσίας της Εκκλησίας να περιοώσουν το θρησκευτικό μυστικισμό και τον αντίστοιχο κοινωνικό συντηρητισμό. Και οι «ορθολογιστές» ευρωλιγούρηδες της χώρας μας; Αυτοί καλά σιτίζονται από τα πολλαπλά ταμεία και πρωτανεία. Ως προς την Αριστερά, ουσιαστικά έχει εγκαταλείψει το μέτωπο του υλισμού, ασχολούμενη

με άλλα πρακτικότερα ζητήματα: την κομματική της επιβίωση.

Σημείωση.

Βλ. σχετικά *Η Διακήρυξις της Χριστιανικής Ενώσεως Επιστημόνων*, Αθήναι, 1946. Επίσης, *Η Συνάντησις των Αθηνών*, Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα, 1964.